Maastricht University

Hoe denkt de fiscale adviespraktijk over de vlaktaks?

Citation for published version (APA):

van Mierlo, J. G. A., Bleijenberg, M., & Vonhögen, M. (2001). Hoe denkt de fiscale adviespraktijk over de vlaktaks? Tribuut, 6, 20-22.

Document status and date:
Published: 01/01/2001

Document Version:
Publisher's PDF, also known as Version of record

Please check the document version of this publication:

• A submitted manuscript is the version of the article upon submission and before peer-review. There can be important differences between the submitted version and the official published version of record. People interested in the research are advised to contact the author for the final version of the publication, or visit the DOI to the publisher's website.
• The final author version and the galley proof are versions of the publication after peer review.
• The final published version features the final layout of the paper including the volume, issue and page numbers.

Link to publication

General rights
Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

• Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
• You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
• You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal.

If the publication is distributed under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the “Taverne” license above, please follow below link for the End User Agreement:

www.umlib.nl/taverne-license

Take down policy
If you believe that this document breaches copyright please contact us at:

repository@maastrichtuniversity.nl

providing details and we will investigate your claim.

Download date: 04 Dec. 2019

Hoe denkt de fiscale adviespraktijk over de vlaktaks?

Met de fundamentele belastinghervorming van de Wet IB 2001 is de discussie over verdere belastinghervorming niet afgelopen. Staatssecretaris Wouter Bos heeft een commissie ingesteld die hem moet adviseren over verdere hervorming van de Inkomstenbelasting, meer in het bijzonder de zogeheten vlaktaks (ofwel de 'flat tax' in de Amerikaanse literatuur).

Prof. dr. J.G.A. van Mierlo, M. Bleijenberg en M. Vonhögen

Prof. dr. J.G.A. van Mierlo is hoogleraar Openbare Financiën en Opleidingsdirecteur Fiscale Economie aan de Faculteit Economische Wetenschappen en Bedrijfskunde van de Universiteit Maastricht. M. Bleijenberg en M. Vonhögen studeren Fiscale Economie aan deze universiteit.

Vlaktaks

De vlaktaks in de inkomstenbelasting behelst, kort door de bocht, een relatief laag proportioneel tarief in de inkomstenbelasting met de volgende eigenschappen:
- geen progressie meer in de tariefstructuur;
- geen klassiek stelsel van aftrekposten meer over de top van het inkomen;
- met verbreding van de belastinggrondslag (onder de veronderstelling van opbrengstneutraliteit voor de overheid);
- met of zonder differentiële belastingvrije sommen (waardoor een zekere progressie weer wordt geïntroduceerd);
- met specifieke inkomensafhankelijke heffingskortingen aan de voet van het inkomen (zogenoemde 'tax credits').

De vlaktaks betekent een verdere vereenvoudiging en verbetering van de fiscale systematiek, waardoor de controlemogelijkheden en de fraudebestendigheid worden verbeterd. De vlaktaks veroorzaakt ook geen negatieve inspanningseffecten op de arbeidsmarkt, omdat daardoor de beruchte 'wig' tussen bruto- en nettoarbeidsinkomen wordt verkleind en de even beruchte 'armoedeval' verdwijnt. De fiscale concurrentiepositie van Nederland in de Europese Unie wordt erdoor versterkt. Ten slotte wordt de werkgelegenheid erdoor bevorderd, doordat op de factormarkt de positie van de factor arbeid sterker wordt ten opzichte van de factor kapitaal. Tezamen kunnen dit de allocatieve efficiëntievoordelen van de vlaktaks worden genoemd. Tegenstanders van de vlaktaks betwisten deze vermeende voordelen en wijzen bovendien op de negatieve inkomenspolitieke effecten ervan uit het oogpunt van verdelende rechtvaardigheid. Het debat wordt voortgezet, niet alleen in het wetenschappelijke forum, maar ook in de fiscale beleidsarena.
Het Jaarcongres 2001 van het Landelijk Overleg Fiscalisten (LOF), dat op 28 september jl. in Maastricht werd georganiseerd, was ook aan dit thema gewijd, getuige de titel: 'IB 2001… op weg naar de flat tax?' In de bijbehorende Congresbundel zijn vele fiscale beschouwingen over de voor- en nadelen van de vlaktaks opgenomen die eerder in de wetenschappelijke en de vakpers zijn gepubliceerd. Wees niet ongerust: met toestemming en bronvermelding.
Wie zich op de hoogte wil stellen van de actuele stand van zaken in dit debat zij verwezen naar deze LOF-Congresbundel.

De mening van de fiscale adviespraktijk

Veel fiscalisten bemoeien zich met de discussie, met name in de vakpers. Dat is maar goed ook, maar een systematische verkenning van de mening van de fiscale adviespraktijk is tot dusver niet uitgevoerd. Daarom is dit voorjaar met medewerking van De Nederlandse Federatie van Belastingadviseurs een schriftelijke enquête uitgezet onder haar leden in de fiscale adviespraktijk. Het initiatief daartoe werd genomen door prof. dr. R.E.C.M. Niessen, hoogleraar Belastingrecht en opleidingsdirecteur Fiscaal Recht, en prof. dr. J.G.A. van Mierlo, hoogleraar Openbare Financiën en opleidingsdirecteur Fiscale Economie, beiden verbonden aan de Universiteit Maastricht.
De uitgezette vragenlijst bevatte een aantal gesloten vragen over de vlaktaks en over aftrekposten die met invoering van de vlaktaks zouden moeten verdwijnen. Daarop kon op een vijfpunt-schaal, van 'sterk eens' (5) via 'enigszins eens' (4) en 'weet niet/geen mening/indifferent' (3) tot en met 'enigszins oneens' (2) en 'sterk oneens' (1), worden geantwoord (behalve vraag 1 en 2, daar precies omgekeerd, zie toelichting bij tabel 1). Er werden 294 enquêteformulieren teruggestuurd en de antwoorden daarin werden in Excel verwerkt. De vragenlijst wordt verkort weergegeven in tabel 1. Tevens zijn daarin statistieken van de rechte tellingen van de antwoorden opgenomen: de gemiddelde score, de standaardafwijking om dat gemiddelde en het percentage dat de vraag heeft beantwoord.

Hoe consistent is de fiscale adviespraktijk?

Interessanter nog zijn de antwoorden op de hamvraag, hoe de fiscale adviespraktijk denkt over de invoering van de vlaktaks en op de vervolgvraag, hoe consistent deze opvatting is als wordt doorgevraagd over het toch maar handhaven van bepaalde aftrekposten onder de vlaktaks, die bij een consequente doorvoering van de vlaktaks eigenlijk zouden moeten worden opgeheven. Daartoe zijn de 'sterk positieve' en 'enigszins positieve' scores samengevoegd in een herberekende score 1 en de 'enigszins negatieve' en 'sterk negatieve' scores in een herberekende score 2.
Het antwoord op de eerste vraag is glashelder: 98 van de in totaal 294 respondenten zijn sterk of gematigd voorstander van invoering van de vlaktaks. Dat wil zeggen dat een derde van de fiscale advie-

Tabel 1.
Vragenlijst en statistieken van de rechte tellingen

Enquêtevraag	Gemiddelde	Standaard-afwijking	%-Antw
Voorstel Giele/Knoester	3,3	1,6	100
Eenvoudiger administratie	1,7	1,1	99
Algemene heffingskorting	2,5	1,7	100
Arbeidskorting	3,4	1,7	100
Alleenstaande-ouderkorting	2,9	1,6	99
Ouderenkorting	2,6	1,6	98
Landbouwvrijstelling	2,3	1,5	96
Willekeurige afschrijving	2,6	1,6	99
Kleinschaligheidsinvesteringsaftrek	2,9	1,7	98
Energie-investeringsaftrek	2,8	1,6	99
Scholingsaftrek	2,8	1,6	99
Zelfstandigenaftrek	3,5	1,6	98
Aftrek speur- en ontwikkelingswerk	2,4	1,5	98
Meewerkaftrek	2,4	1,6	98
Hypotheekrente-aftrek	3,8	1,5	99
Vrijstelling kapitaalverzekering eigen woning	3,2	1,7	98
Uitgaven kinderopvang	2,6	1,6	99
Ziektekosten	1,8	1,6	99
Uitgaven monumentenpanden	2,3	1,5	99
Vrijstelling durfkapitaal (tante Agaath)	2,6	1,5	99
Fiscale oudedagsreserve	2,7	1,7	99
Aftrek lijfrentepremies	3,5	1,6	99
Stakingswinstaftrek	3,0	1,7	98
Aftrek pensioenpremies (collectief)	4,1	1,3	98
Aftrek pensioenpremies (dga)	3,8	1,4	98
Reiskostenforfait	1,9	1,4	100
Fietsaftrek	1,3	0,8	99
30%-regeling buitenlandse specialisten	2,2	1,4	95
Vermindering afdracht loonbelasting	2,2	1,4	98

Toelichting:
Totaal aantal respondenten: N = 294
Vraag 1 en 2: sterk oneens (5), enigszins oneens (4), enigszins eens (2), sterk eens (1)
Vragen 3-29: sterk eens (5), enigszins eens (4), enigszins oneens (2), sterk oneens (1)

Leesvoorbeeld:
De gemiddelde score op vraag 4 of de arbeidskorting moet worden gehandhaafd bedraagt 3,4, ofwel men neemt daarop een gemiddeld standpunt in tussen 'indifferent' (score 3) en 'enigszins eens' (score 4).
In tabel 1 vallen vooral de gemiddeld sterk positieve scores op ten aanzien van het behoud van de hypotheekrenteaftrek (vr. 15: 3,8) en van de aftrek pensioenpremies, zowel die in het kader van collectieve regelingen (vr. 24: 4,1) als die voor de directeur-aandeelhouder (dga) (vr. 25: 3,8). Deze aftrekposten moeten in stand blijven. Even opvallend, maar dan omgekeerd, zijn de lauwe standpunten ten aanzien van de scholingsaftrek (vr. 11: 2,8); de ziektekostenaftrek (vr. 18: 2,8); de fiscale oudedagsreserve (vr. 21; 2,7); het reiskostenforfait (vr. 26: 1,9) en de fietsaftrek (vr. 27: 1,3). Die mogen volgens de fiscale adviespraktijk gerust worden afgeschaft.

spraktijk vóór de vlaktaks is en maar liefst twee derde tegen! In de fiscale adviespraktijk is het draagvlak voor een radicaal voorstel als de vlaktaks dus nog gering. Hier moet nog veel zendingswerk worden verricht door de voorstanders van de vlaktaks!
Hoe consistent zijn de voorstanders van de vlaktaks wanneer zij worden ondervraagd op het al dan niet handhaven van aftrekposten, die in beginsel niet met de vlaktaks verenigbaar zijn? Dat kan worden afgelezen uit tabel 2.

Deze tabel 2 is opgebouwd als een 'beslisboom': bij elke volgende vraag vallen de tegenstanders van afschaffing van die specifieke aftrekpost af en blijven de voorstanders over, die daarmee consistent zijn met hun oorspronkelijk positieve opvatting over de vlaktaks. Van de oorspronkelijk 98 voorstanders van de vlaktaks blijven er 41 over die ook de aftrekposten uit vraag 3 (algemene heffingskorting) en vraag 9 (kleinschaligheidsinvesteringsaftrek) afgeschaft willen zien. Van deze 41 blijven er 27 over die daarenboven óók nog eens voor afschaffing van de aftrekpost uit vraag 20 (vrijstelling durfkapitaal) zijn. Van deze 27 blijven er 24 over die daarenboven óók nog eens voor afschaffing van de aftrekpost uit vraag 10 (energie-investeringsaftrek) zijn. Enzovoorts tot er maar nog maar 4 respondenten over zijn.
Uiteindelijk zijn er dus maar 4 respondenten die als echte 'diehards' kunnen worden bestempeld: zij zijn niet alleen voorstander van invoering van de vlaktaks, maar trekken daaruit ook de uiterste consequentie om alle aftrekposten afgeschaft te willen zien. Bovendien blijkt uit

Tabel 2.
Consistentie van de opvattingen van de voorstanders van de Vlaktaks over specifieke aftrekposten

Voorstanders Vlaktaks	98
Oók afschaffen post 3 en 9: blijven over	41
Oók afschaffen post 20: blijven over	27
Oók afschaffen post 10: blijven over	24
Oók afschaffen post 13: blijven over	23
Oók afschaffen post 17: blijven over	21
Oók afschaffen post 18: blijven over	16
Oók afschaffen post 16: blijven over	12
Oók afschaffen post 22: blijven over	9
Oók afschaffen post 25: blijven over	5
Oók afschaffen post 24: blijven over	4
Oók afschaffen post 15: blijven over	4

deze tabel dat er van de aanvankelijke 98 voorstanders van de vlaktaks er toch nog 57 respondenten zijn, die hechten aan de handhaving van de algemene heffingskorting (vraag 3) en de kleinschaligheidsinvesteringskorting (vraag 9). Verder blijkt uit ander cijfermateriaal (dat niet in tabel 2 is opgenomen), dat ook wordt gehecht aan handhaving van de pensioenpremieaftrek (vraag 24) en van de hypotheekrente-aftrek (vraag 15) en minder aan de ziektekostenaftrek (vraag 18).

Conclusie

De uitkomsten van de schriftelijke enquête onder de fiscale adviespraktijk zijn verrassend. Desgevraagd is slechts eenderde gedeelte van de ondervraagden (98 van de 294) gematigd of sterk voorstander van invoering van de vlaktaks. Twee derde is daar dus gematigd of sterk tegenstander van. De fiscale beleidsmakers zullen dus nog veel zendingswerk moeten verrichten om voldoende draagvlak voor de vlaktaks te scheppen in de fiscale adviespraktijk.

Van deze 98 voorstanders van de vlaktaks zijn er velen, die één of meerdere uitzonderingen daarop voorstaan, in de vorm van handhaving van specifieke aftrekposten binnen die vlaktaks. Uiteindelijk blijven er slechts 4 'diehards' over die de vlaktaks tot in zijn uiterste consequentie doortrekken: zij willen geen énkele aftrekpost meer toestaan onder dit fiscale regime. Hieruit blijkt maar weer eens dat de werkelijkheid van de fiscale adviespraktijk weerbarstiger is dan de esthetische schoonheid van de Fiscale Ideologie. Dit ongetwijfeld tot groot verdriet van de fiscale beleidsmakers, maar de fiscale opleiders zullen er blij mee zijn: er blijft de noodzaak van fiscale nuancering.